

Рязанцев Є.В.

Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Все більше викликає інтерес у цивільному процесуальному законодавстві України до такого терміну як електронні докази, викликала насамперед дискусію серед юристів, правників питаннями для дискусій є від загальних щодо поняття, ролі, та місця електронних доказів – до особливих, подання інформації в електронній формі і визначення її здатності бути законним засобом доказування в суді. Тому, у статті розглянуто нормативно-правове регулювання електронних доказів у поєднанні і співвідношенні з цивільно-процесуальним регулюванням такого поняття як електронні докази у цивільному судочинстві.

З'ясовано, що сучасні цифрові технології, розвиток електронних технологій не могло обійти увагою і законодавством різних країн зокрема і України, засновані на штучному інтелекті та великих об'ємах даних, мають значний вплив на різні сфери соціально-економічного життя суспільства, зокрема і на процес збору, передачі електронних відомостей учасниками цивільного процесу їх оцінку та зберігання судами. Суспільство сьогодні ділиться на дві категорії людей. Перша – це люди, які досі не сприймають життя у соцмережах: маючи акаунт у Фейсбуці, нічого там не публікують, ніколи не робили сторіз в Інстаграмі, не «голосували» в Телеграмі, а ще ходять за покупками до магазину та купують білети в касах, сплачують комунальні послуги за житло на Укрпошті. Друга – люди, які поринули в онлайн-життя, знаються на шерінговій економіці, розраховуються електронними грошима та ведуть бізнес на онлайн-платформах. І останніх стає все більше, бо життя та технології розвиваються а з ними і суспільство, а значить і всі його інституції [1].

Однак, хоча сьогодні є вже не мало публікацій пов'язаних з предметом нашого дослідження у цій статті проведено комплексну наукову розвідку починаючи з теоретичних постулатів для цілісного розуміння природи електронних доказів та їх процесуального регулювання.

Саме завдяки великій кількості запитань до відносно нових видів доказів таких як електронні та особливості їх процесуального регулювання у статті було проаналізовано положення цивільного процесуального законодавства України, що регулюють відносини пов'язані з діями осіб у цивільному судочинстві щодо електронних доказів.

Ключові слова: *нормативно-правове регулювання, електронні докази; цивільно-правове регулювання, електронні документи, електронний підпис, судовий прецедент, джерело права, належність доказів; допустимість доказів; достовірність доказів; достатність доказів; правове регулювання електронних доказів.*

Постановка проблеми. На наш погляд, сьогодні назріло питання дослідити цивільно-процесуальне регулювання електронних доказів через монументальні теоретичні поняття нормативно-правового регулювання та за допомогою матеріального права дослідити розкрито процесуальні моменти регулювання одного з видів доказу такого як електронні докази у цивільно-процесуальному законодавстві. А в подальшому продовжити наукову розвідку щодо процесуальних дій щодо збору, подання електронних доказів до суду, та їх оцінки судом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Схожою проблематикою займаються як закордонні так і вітчизняні вчені, дослідженнями елек-

тронних доказів присвячували свої праці С. Гонгало, Дж. Грегорі, Г. Мейнс, С. Мейсон, Дж. Беллін, Д. Бендер, Е. Ван Бускірк, Л. Дюранті, Ю.С. Павлова, Д. М. Цехан, А. Ю. Каламайко, В. Ф. Борисова, В. В. Комаров, О. М. Лазько, В. С. Петренко, К. Л. Брановицький, О. С. Захарова та інші.

Метою статті є аналіз та визначення нормативно-правового регулювання поняття електронних доказів та аналіз актів законодавства щодо визначення їх місця у цивільному судочинстві, а також визначити інформаційний простор для подальших наукових розробок за цією тематикою.

Виклад основного матеріалу. Найбільше визначень та розумінь має сьогодні термін нормативно правового регулювання. Одне з загально

прийнятних це нормативне регулювання – як впорядкування поведінки людей за допомогою нормативно-правових актів, розрахованих на їх багаторазове застосування за наявності передбачених ними обставин. Тобто обсяг суспільних відносин, на які поширюється нормативне правове регулювання, є кількісно невизначеним.

Види правового регулювання розрізняють за «обсягом» суспільних відносин, на які воно поширюється, – це нормативне (загальне) та індивідуальне регулювання.

Індивідуальне регулювання – це впорядкування поведінки людей за допомогою актів застосування норм права, тобто індивідуальних рішень, розрахованих на одну конкретну життєву ситуацію, одну особу, наприклад, наказ керівника установи про призначення матеріальної допомоги працівнику у зв'язку з втратою житла.

Нормативне та індивідуальне регулювання є взаємозалежними:

- нормативне регулювання покликане забезпечити єдиний порядок і стабільність регулювання;

- індивідуальне регулювання покликане забезпечити врахування конкретної обстановки, своєрідність певної юридичної ситуації.

Деякі індивідуальні акти, що не підлягають багаторазовому застосуванню, виконуються або тривалий час

Способи правового регулювання – складові елементи впорядкованих суспільних відносин: дозволення, зобов'язування (веління), заборона [2].

Поняття «цивільно-правове регулювання» можна визначити як один з видів загально-теоретичної категорії «правове регулювання». Так, Н.І. Авдеєнко вважає що не потрібно виходити виключно з теорії правах галузей права як з основної моделі для розуміння понять в інших галузях права [3, с. 5]. Цю позицію підтримує і С. В. Невестюк, та зазначає що можливість теорії права розкривати поняття інших правових галузей не єдиний можливий підхід для розуміння механізму цивільного процесуального впливу, дії цивільного процесуального права, правозастосування та дефініції понять правового режиму та правової процедури [4]. За допомогою правового регулювання як процесу виявляється зміст і соціальне призначення права, оскільки теорія права має множинність визначень поняття правового регулювання то і визначення понять за сферою права буде ще більше. [4]. Фундаментальним визначенням поняття правового регулювання можна вважати позицію С.С. Алексєєва, а саме

що правове регулювання – це юридичний вплив на суспільні відносини, що здійснюється за допомогою права та всієї сукупності правових засобів [5, с. 5]. Подальші наукові розробки розширили поле пошуків та надали нових означень вищевказаного поняття розгляд правового регулювання як дію юридичних засобів і соціальних факторів, регламентацію суспільних відносин, розтягнутий у часі процес, налагодження порядку, правове явище, встановлення певного суспільного порядку, організаційне втручання в приватноправову сферу, упорядкування відносин за допомогою права, формування нормативної бази правовідносин, установа правових норм тощо. [5]. Я. В. Сімутіна підтверджує вищевказану позицію, що правове регулювання саме трудових правовідносин потребує наявності інструментарію для трудових правовідносин. Тобто нормативне врегулювання трудових відносин має місце тоді коли конкретна норма права діє завдяки функціонуванню певного механізму, виконуючи свою власну функцію. [6, с. 189].

Виходячи з вище викладеного можна констатувати, що за галузями права можна виокремити і нормативно-правове регулювання електронних доказів, зокрема і у цивільному судочинстві, або цивільно-процесуальне регулювання електронних доказів.

Дефініція електронного доказу у науці визначено неоднозначно. Сьогодні навіть існують такі розуміння як цифрові та/або електронні докази.

Інші автори під «цифровими доказами» розуміють фактичні дані, що представлені у цифровій (дискретній) формі та зафіксовані на будь-якому типі носія та після обробки комп'ютерними засобами сприймаються зрозумілими для людини [7, с. 300].

На наш погляд, було б доцільно хоча б на рівні підзаконних актів чи актів судової практики розтлумачити різницю електронних доказів та цифрових.

У Цивільному процесуальному кодексі України (далі – ЦПК України) електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі. Такі дані можуть зберігатися, зокрема, на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах

тощо), серверах, системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (в тому числі в мережі інтернет) (частина перша статті 100 ЦПК України). Цивільне законодавство визначає такими доказами:

- електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо);
- бази даних;
- веб-сайти (сторінки);
- метадані;
- текстові, мультимедійні та голосові повідомлення;
- інші дані в електронній формі [8, ст. 100].

Основні ознаки електронних доказів:

- існування у нематеріальному вигляді;
- необхідність використання певних технічних засобів для їх застосування в суді;
- можливість перенесення чи копіювання на різні технічні пристрої без втрати їх сутності;

Тепер доцільно перейти до нормативно-правових джерел, які здійснюють цивільно-правове регулювання вищезазначених доказів.

Окрім цивільного кодексу України існують і інші акти нормативно-правового регулювання електронних носіїв і на наш погляд вони теж потребують аналізу.

Закон України Про електронні документи та електронний документообіг.

Закон поширюється на відносини, що виникають у процесі створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, оброблення, використання та знищення електронних документів [9].

В електронному документі обов'язково мають бути такі реквізити:

- назва документу;
- дата складання;
- назва установи, підприємства;
- зміст та обсяг дії;
- зачащення посадової особи;
- електронний підпис.

Із розвитком законодавчої бази щодо електронного документообігу в Україні з'явилося декілька понять, що позначають електронні підписи (ЕЦП, КЕП, УЕП та ін.).

Першим видом електронного підпису був електронний цифровий підпис (ЕЦП). Однак із введенням у дію Закону України «Про електронні довірчі послуги» воно втратило актуальність. На зміну йому прийшло уточнене поняття кваліфікованого електронного підпису (КЕП).

Кваліфікований електронний підпис КЕП – це аналог власноручного підпису. Саме

Законом України «Про електронний документообіг та електронні документи» встановлюється поняття та ознаки такого підпису. КЕП – це набір електронних даних, який формується з файлу документа, ключа підпису і позначки часу. Разом вони утворюють папку (архів, де одразу є і файл і підпис) або окремий файл, що треба зберігати і перевіряти разом із документом. Такі дані свідчать про те, що документ, який міститься в архіві, в конкретний момент часу був застосований конкретний ключ підпису і що файл (документ) не змінювався. Відповідність зазначення часу, коли на документ був накладений КЕП, формує доказ, що документ був створений та підписаний у конкретний часовий період [10].

Закон України «Про електронні довірчі послуги» передбачає також використання УЕП – удосконаленого електронного підпису. Він має нижчий, ніж у КЕП, рівень захисту інформації. Різними є і носії, на які формуються ключі КЕП і УЕП. Ключ КЕП формується на захищений носій (у вбудовану пам'ять пристрою). Зовні носій схожий на звичайну USB-флешку, але має високий рівень захисту, або ключ КЕП може розташовуватися в спеціальному захищеному сервері і, в тому числі, використовуватися як «хмарний». Ключ УЕП формується у файл і зберігається на звичайному носії – флеш-накопичувачі, CD-диски тощо. Ключ УЕП можна копіювати, надсилати електронною поштою та іншими способами. Ключ КЕП використовується лише з того пристрою, на який він сформований. Візуально користувач не зможе відрізнити КЕП від УЕП. Перевірити електронний підпис можна на сайті центрального засвідчувального органу (ЦЗО). Для цього потрібно завантажити будь-який підписаний файл. Після перевірки на сайті буде вказано, який вид електронного підпису – КЕП чи УЕП – застосовано в документі [10].

Не можливо обійти увагою і господарсько процесуальне законодавство. Відповідно до ст. 96 ГПК України учасники справи мають право подавати електронні докази в паперових копіях, посвідчених у порядку, передбаченому законом. Паперова копія електронного доказу не вважається письмовим доказом. Учасник справи, який подає копію електронного доказу, повинен зазначити про наявність у нього або іншої особи оригіналу електронного доказу. Якщо подано копію (паперову копію) електронного доказу, суд за клопотанням учасника справи або з власної ініціативи може витребувати у відповідної особи оригінал електронного доказу електронні докази

подаються в оригіналі або в електронній копії, засвідченій електронним цифровим підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис». Законом може бути передбачений інший порядок засвідчення електронної копії електронного доказу. [11].

Попри наявність вищевказаних положень, залишається невизначеним питання, що саме вважається оригіналом електронного доказу та електронною копією електронного доказу. Як наслідок, виникають труднощі у наданні оцінки судом таких доказів та їх допустимості. Частково вирішити таку проблему можна за допомогою огляду електронних доказів за їх місцезнаходженням у разі неможливості їх пред'явлення.

Окремим елементом правового регулювання можна виділити юридичну, а саме судову практику яка хоча і не є джерелом права але може формувати певні приписи розгляду судових справ, тобто створюючи судовий прецедент. Це не є предметом нашого дослідження у цій роботі, але проаналізуємо деякі наукові роботи щодо судової практики як елемента джерела права чи судового прецедента.

У авторефераті М. Кагадія зазначається що історичний аналіз виникнення та розвитку правових сімей взагалі та правової системи України зокрема дав змогу сформулювати висновок, що правова система України перебуває на шляху інтеграції до Європейського права. Аналіз різних понять юридичної практики, як елемента правової системи, допоміг дисертанту сформулювати власне її розуміння, як різновид соціальної практики, що включає в себе узагальнену діяльність професійних юристів та інших суб'єктів права по впорядкуванню правового досвіду та виробленню рішень щодо узагальнення як самої практичної діяльності, так і її результатів з метою вдосконалення законодавства та практики його реалізації. Запропоновано розглядати зміст юридичної практики за схемою: а) суб'єкти та учасники; б) об'єкт та предмет; в) завдання, мета, функції, способи та результати; г) внутрішня організація юридичної практики (процесуальне провадження, стадії, процедури та режими); д) зовнішня форма юридичної практики, що виявляється в нормотворчих та правореалізаційних актах; е) зв'язки юридичної практики, які характеризуються її соціальною цінністю, призначенням, результативністю та ефективністю. [12, с. 128].

Н. Слотвінська вважає що судова практика вищих судових органів є джерелом права лише

тоді, коли в судовому акті: закріплені положення, що роз'яснюють специфіку застосування нормативних актів; вироблені нові правові правила матеріального і/або процесуального характеру; дано тлумачення правової норми; сформульовано правову позицію, якою подолано прогалину, дефект або колізію в нормативно-правовому акті. Особливість судової практики як джерела права, створеної вищими судовими органами, визначається її прецедентним характером, спрямованим на регулювання суспільних відносин [13, с.3].

У підтвердження думки вищезазначених авторів приведемо приклад одного з джерел судової практики, а саме Постанови Верховного Суду України Постанова ВС від 03 серпня 2022 року у справі № 910/5408/21.

Суть спору.

При вирішенні цього спору про стягнення заборгованості за договором перед Верховним Судом постали питання щодо належності, допустимості та достовірності електронних доказів: 1) листування представників позивача і представників відповідача стосовно надання послуг у месенджері Telegram; 2) листування представників позивача і відповідача електронною поштою; 3) відомостей про надані послуги у системі управління проектами Jira; 4) відомостей з середовища обміну результатами роботи GitLab.

Згідно з приписами Закону “Про електронні довірчі послуги” використання електронного підпису, який відповідає вимогам до кваліфікованого електронного підпису, дозволяє забезпечити електронну ідентифікацію підписувача і гарантує цілісність підписаних даних, а також має презумпцію відповідності особистому підпису (статті 14, 18, 23 Закону).

Водночас, відсутність кваліфікованого електронного підпису не зумовлює недостовірність певних даних в електронній формі, й відповідно, недостовірність електронного доказу. Вирішення питання достовірності такого доказу має відбуватися на загальних засадах, визначених ГПК, і відповідно до стандарту доказування “баланс ймовірностей”, передбаченого ст.79 ГПК.

У Керівництві “Електронні докази в цивільному та адміністративному процесі”, ухваленому Комітетом міністрів Ради Європи 30.01.2019 (далі – Керівництво) зазначено, що електронні (цифрові) докази можуть бути у формі тексту, відео, фотографій чи аудіозаписів. Дані можуть бути отримані за допомогою різних способів та з різних джерел, наприклад мобільних телефонів, веб-сторінок, бортових комп'ютерів або GPS-реєстраторів (у

тому числі відомості, що перебувають поза контролем сторони). Електронні повідомлення (електронна пошта) є типовим прикладом електронних доказів, оскільки вони походять з електронного пристрою (комп'ютера або пристрою, схожого на комп'ютер) і містять відповідні метадані.

Важливим є дотримання принципу недискримінації при дослідженні електронних доказів, що означає, що суди не повинні відмовляти в прийнятті електронних доказів і не повинні заперечувати їх юридичну силу лише тому, що вони зібрані та / або подані в електронній формі. Суди не повинні заперечувати юридичну силу електронних доказів лише через відсутність вдосконаленого, кваліфікованого або подібного захищеного електронного підпису. Сторонам має бути дозволено подавати електронні докази в оригінальному електронному форматі без необхідності надання роздруківок (пункти 6, 7, 9 Керівництва).

Невикористання електронного підпису особами, які створили електронний доказ (лист, повідомлення, файл, аудіозапис, інші дані), не є підставою для визнання такого доказу недопустимим, якщо інше не встановлено законом.

Щодо ідентифікації автора, цілісності та достовірності електронних доказів

Електронні докази повинні оцінюватися так само, як і інші види доказів, зокрема, щодо їх прийнятності, автентичності, точності та цілісності. Обробка електронних доказів не повинна бути не вигідною для сторін або надавати несправедливу вигоду одній із них (преамбула “базові принципи” Керівництва).

В межах, прийнятних відповідно до національного законодавства та на розсуд суду електронні дані повинні прийматися як автентичний доказ, доки інша сторона не наведе відповідні обґрунтовані доводи на спростування цього. Достовірність електронних доказів презюмується до тих пір, поки немає розумних сумнівів у протилежному (пункти 21, 22 Керівництва).

При цьому суди можуть вимагати аналізу електронних доказів експертами, особливо коли порушуються складні доказові питання або якщо є підозри щодо маніпулювання електронними доказами (п.18 Керівництва).

Під час дослідження електронних доказів має відбуватися належна ідентифікація таких доказів. Це означає, зокрема, що будь-яка технологія, яка підтверджує автентичність, точність і цілісність даних, повинна бути прийнята.

Кожен електронний доказ (оригінал) зазвичай містить таку приховану інформацію як метадані.

Метадані – це відомості про інші дані, і іноді їх називають “цифровим відбитком” електронних доказів. Він може включати важливі доказові дані, такі як дата й час створення чи модифікації файлу чи документа, або автор, а також дата й час, коли дані були надіслані. Безпосередній доступ до метаданих зазвичай недоступний.

Також Керівні принципи Комітету Міністрів Ради Європи щодо механізмів онлайн вирішення спорів у цивільному та адміністративному судочинстві CM(2021)36-add5-final від 16.06.2021 передбачають, що використання електронних доказів може створити особливі проблеми для сторони, яка бажає оскаржити справжність або цілісність таких доказів. У разі оскарження електронних доказів, тій стороні, яка подає ці докази, може знадобитися продемонструвати їх справжність, наприклад, через надання метаданих або отримання відповідного розпорядження про отримання додаткових даних від інших осіб, як-от постачальників трастових послуг. Правдивість електронних даних можна довести будь-яким способом, наприклад, за допомогою кваліфікованих електронних підписів або інших аналогічних методів ідентифікації й забезпечення цілісності даних. Варто дотримуватися положень національного законодавства, які встановлюють доказову силу державних (офіційних) електронних систем, що генерують електронні докази.

Крім того, сторонам варто дозволити оскаржувати свідчення експертів, якщо такі свідчення можуть визначити результат розгляду (принцип 11).

Також Верховний Суд звертає увагу на презумпцію цілісності (достовірності) електронних доказів, що означає, що доказ вважається цілісним (достовірним), поки інша сторона цього не спростує.

Верховний Суд у складі суддів об'єднаної палати Касаційного господарського суду у постанові від 15.07.2022 у справі №914/1003/21 зазначив:

Чинним законодавством визначені випадки, коли використання електронного підпису є обов'язковим і за відсутності такого підпису документ не буде вважатися отриманим від певної особи. Але ці випадки не охоплюють комерційне, ділове чи особисте листування електронною поштою між приватними особами (якщо інше не встановлено домовленістю між сторонами). У таких відносинах презюмується, що повідомлення є направленим тим, хто зазначений як відправник електронного листа чи хто підписав від свого імені текст самого повідомлення.

Отже, відсутність кваліфікованого електронного підпису на повідомленні не свідчить про те, що особу неможливо ідентифікувати з достатнім ступенем вірогідності як відправника такого повідомлення, направлено електронною поштою, тобто поширювача інформації”.

Таким чином, Верховний Суд застосував відомий у світі принцип самоідентифікації автора. Більш того, щодо електронних доказів широко застосовується й доктрина “листа у відповідь”. Якщо доведено, що лист чи повідомлення було відправлено певній особі, то повідомлення, яке є відповіддю, вважатиметься автентичним без додаткових доказів. Адже мало ймовірно, що хтось окрім цієї особи, може отримати та відповіді на повідомлення з урахуванням його змісту, обговорюваних деталей [14].

Отже, враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що нормативно правове регу-

лювання електронних доказів у цивільному судочинстві представлено достатньою кількістю нормативно правових актів як законів так підзаконних актів, крім цього судова практика у вигляді постанов Верховного Суду покликана роз’яснювати та деталізувати судові прецеденти а не норми актів законодавства, при цьому така практика не є джерелом права але має використовуватись як керівні роз’яснення для всіх учасників цивільного процесу. Крім цього нормативно-правове регулювання електронних доказів є синонімом із поняттям цивільно-процесуальним регулюванням електронних доказів та базується на двох основних способах застосування дозволі та зобов’язанні.

Крім цього, не менш важливим фактом є поступова інтеграція національного законодавства України до європейської правової сім’ї, а значить і поняття та процеси пов’язані з електронними доказами теж будуть розгалужуватись.

Список використаних джерел:

1. Електронні докази – початок шляху //yur-gazeta.com/publications/practice.
2. Куракін О. Механізм правового регулювання: теоретико-правова модель: автореф. дис. канд. юрид. наук, Харків, 2016;12 с.
3. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с.
4. Калашник О. М. Механізм правового регулювання цивільних відносин як об’єкт наукових досліджень: генеза та сутність // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ 2017. № 2 (14) С. 136-149.
5. Погрібний С. О. Механізм та принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : Київ, 2009. 36 с.
6. Буряк В. Я. Правовий механізм захисту трудових прав і законних інтересів працівників /дис. ... докт. юрид. наук. Львів, 2021. 419 с.
7. Моїсеєнко Д. Електронні докази як засіб доказування в цивільному процесі /№ 71 (2022): Науковий вісник Уж.нац. ун-т. Серія: Право, 420 с.
8. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. (Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2004. № 40-41, 42, ст. 492).
9. Закон України //Про електронні документи та електронний документообіг //(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 36, ст.275.
10. Закон України //Про електронний цифровий підпис// (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 36, ст.276.
11. Господарський процесуальний кодекс України / (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 6, ст.56)
12. Кагадій М.І. Юридична практика в правовій системи України // Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2006, 14с.
13. Слотвінська Н.Д. Судова практика як джерело права // дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2017, 208 с.
14. Постанова ВС від 03 серпня 2022 року у справі № 910/5408/21//https://reyestr.court.gov.ua/Review

Riazantsev Ye.V. LEGAL REGULATION OF ELECTRONIC EVIDENCE IN CIVIL PROCEEDINGS

The more of such a term as electronic evidence in the civil procedural legislation of Ukraine is of increasing interest, and it has caused, first of all, a discussion among lawyers, with the issues for discussion ranging from general ones regarding the concept, role and place of electronic evidence to specific ones, namely, submission of information in electronic form and determination of its ability to be a legal means of proof in court. Therefore, in this article, we have studied the legal regulation of electronic evidence.

Modern digital technologies, the development of electronic technologies could not be ignored by the legislation of various countries, including Ukraine, based on artificial intelligence and large amounts of data,

have a significant impact on various spheres of social and economic life, including the process of collecting and transmitting electronic data by participants in civil proceedings, their evaluation and storage by courts. The modern world is divided into two categories of people. The first is people who still do not accept life on social networks: they have a Facebook account but do not post anything there, have never posted a story on Instagram, have not "voted" in Telegram, and still go shopping in stores and buy tickets at the box office, pay for utilities and housing on Ukrposhta. The second is people who have immersed themselves in online life, are familiar with the sharing economy, pay with electronic money, and do business on online platforms. And the number of the latter is growing, as life and technology evolve, and so does society and all its institutions.

However, although today there are already many publications related to the subject of our research, we'll try to conduct a comprehensive scientific study starting with theoretical postulates for a holistic understanding of the nature of electronic evidence and its procedural regulation.

It is due to the large number of questions regarding relatively new types of evidence such as electronic evidence and the peculiarities of their procedural regulation that the article analyzes the provisions of the civil procedure legislation of Ukraine which regulate

Key words: *electronic evidence; relevance of evidence; admissibility of evidence; reliability of evidence; sufficiency of evidence; original electronic evidence; presumption of evidence; methods of presenting evidence in court.*